

“Prije svega, da razjasnimo. Ne možemo još definitivno reći da smo pronašli Higgsov bozon. Znamo da smo pronašli novu česticu koja se ponaša poput Higgsova bozona, ali to moramo još utvrditi s stopostotnom sigurnošću” – tako je otprilike fizičar Vuko Brigljević započeo razgovor za Bitno.net na temu otkrića Higgsova bozona ili, kako je mediji vole zvati, “Božje čestice”. Njegov znanstvenički oprez ipak je svojevrsna “profesionalna deformacija”, jer malo tko istinski sumnja da je pronađena nova čestica u ženevskom institutu CERN Higgsov bozon. Dr. Brigljević, inače numerarij u hrvatskom ogranku Opusa Dei, bio je vođom skupine hrvatskih znanstvenika s Instituta Ruđera Boškovića koji su sudjelovali u potrazi za famoznom česticom.

- Ovih dana puno puta su vas pitali što vam znači ovo otkriće kao znanstveniku. Mi vas pitamo možete li reći nešto o tome što vam ono znači kao vjerniku?

Higgsov bozon, tako ću ga nazvati jer je to jedino ime koje koristimo u struci, zadnja je karika u suvremenom razumijevanju mikrokosmosa, dakle elementarnih čestica koji čine materijalni svijet i njihovom ponašanju. Dosad smo u tom razumijevanju imali teorijsku zgradu koja ne bi bila čvrsta bez pronalaska ove čestice. Ona je, dakle, bila potrebna za konzistentnost te teorije i za popunjavanje “rupe” koja bi objasnila kako čestice dobivaju masu. Ovo što je objavljeno prije neki dan kulminacija je višegodišnjeg truda znanstvenika i sigurno veliki događaj koji je okrunjenje napornog rada.

Ono što mi je fantastično vidjeti jest kako se jedna teorija nastala prije 40 godina za zatvaranje rupe u razumijevanju prirode sada pokazala točnom. Priroda je, da tako kažem, “realizirala”, učinila vjerodostojnim jedan intelektualni napor i to je za mene kao znanstvenika nevjerojatno važan događaj.

I sada dolazimo na odgovor na vaše pitanje kako sam to doživio kao vjernik. Znanost otkriva duboku razumnost u prirodi i činjenica da se naš teorijski opis u ovom slučaju potvrdio učinio je tu razumnost još jačom. Priroda nije kaotično mjesto, iza njezinih pojava stoji jedan red, duboka razumnost koju sam već spomenuo. Zapravo, ja kao vjernik, upravo očekujem tu razumnost.

U judeo-kršćanskoj tradiciji stvoreni svijet je plod Božje mudrosti i Božjeg razuma. Svijet nije nerazuman, s njim ne vladaju iracionalne sile kako to neki žele protumačiti. A znanost i vjera se potpuno slažu u tom razumijevanju razumnosti prirode.

- Međutim, prevladavajući diskurs u javnosti ih stavlja na dijametralno suprotne pozicije upravo u takvim pitanjima?

Riječ je o, s jedne strane, nerazumijevanju vjere, ali s druge i o nerazumijevanju znanosti. Pojedini vjernici osjećaju se ugroženo pred znanošću, gledaju na nju sa strahom, a mislim da taj strah dolazi iz nerazumijevanja kršćanske objave. Ako je svijet stvorio Bog, vrhunska Mudrost, i ako nam je On dao razum da možemo spoznavati taj svijet, ne vidim zašto ja taj razum ne bih mogao koristiti za otkrivanje ljepote Božjih zakona u prirodi. Otkrivanje harmonije i reda u prirodi za mene kao vjernika znači diviti se njihovom autoru, Bogu koji ih je stvorio. Otkriće iz Ženeve mene je u tom smislu iznova zadivilo otkrivanjem tog Božanskog reda.

- Sam Peter Higgs, koji je dao hipotezu o čestici, rekao je kako mu se ne sviđa taj naziv "Božja čestica" i kako bi on mogao vrijeđati vjernike. Slažete li se s njim?

Taj naziv izmislio je Leon Lederman, jedan doista izvrstan fizičar elementarnih čestica i Nobelovac, koji ga je iskoristio u svojoj knjizi. Tu knjigu doista mogu preporučiti jer na izvrstan način priča o Higgsovu bozonu i potrazi za njim. On ga je, pomalo duhovito, nazvao "Božja

čestica", sigurno zbog njezine središnje uloge u fizici elementarnih čestica. Ne treba taj naziv shvaćati preozbiljno, on ima neku marketinšku svrhu. Ja sam svojim kolegama u polušali uvijek govorio da su sve čestice "Božje čestice", za ovu nisam siguran jer ne znam, odnosno, nisam znao da li ona postoji. Ali, slažem se da možda to ime neke doista može navesti na krive zaključke. Ipak, treba naglasiti da nam potvrda postojanja ove čestice doista može otvoriti vrata razumijevanju mnogih tajni ustrojstva svemira.

- Hoćemo li ponovno svjedočiti znanstvenom trijumfalizmu koji u ovakvim otkrićima pronalazi argumente za negiranje vjere?

Mogao bi samo zbog toga naziva. ali nema osnove za takav trijumfalizam. Poznati fizičar Stephen Hawking u jednom je od svojih ranijih radova postavio pitanje na koje je u kasnijim radovima, nažalost, "zaboravio". Recimo da u jednom trenutku stvorimo potpunu teoriju svemira. Zamislimo to iako smo još daleko od toga. I dalje ostaje pitanje – zašto postoji taj svemir kojega ta teorija opisuje? Što udiše "vatru" u te jednačbe i čini stvarnim svemir kojeg te jednačbe opisuju? Zašto bi uopće trebao postojati svemir u kojem je realiziran taj matematički model? Na to pitanje prirodna znanost nema odgovor. Moramo razumjeti – otkriće Higgsova bozona i njemu slična otkrivaju razumno ustrojstvo prirode. Daleko su od toga da mogu dovesti u pitanje opstojnost Boga.

- Je li pretjerano reći da modernoj znanosti predstoji novi "Kopernikanski obrat" nakon ovoga otkrića? Onaj koji bi mogao promijeniti i postulate društvenih znanosti?

Mislim da jeste. Ovdje je riječ o potvrdi teorija koje su već postojale, nije to revolucija poput one koja je nastala, recimo, otkrićem kvantne fizike. Načelno smatram da kada je riječ o ekstrapolaciji prirodno-znanstvenih pogleda u teorije o čovjeku i društvu, moramo biti jako oprezni jer tu često dolazi do lošeg razumijevanja onoga što znanost doista i tvrdi. Evo jednog, možda malo grubog primjera. Teorija relativnosti Alberta Einsteina nešto je za što nalazim dokaze svaki dan u laboratoriju. Međutim, izvući iz te teorije zaključak kako fizika tvrdi da je sve relativno i da istina ne postoji najobičnija je glupost. Ili teorija evolucije – za mene osobno

mehanizam evolucije je jako uspješan opis što se događa u biologiji i mislim da ga je jako teško danas opovrgnuti. Ali, pokušati zaključke te teorije ekstrapolirati na društvene znanosti ili ekonomiju, što se danas čini, dovodi do opasnog redukcionizma. Pa tako neki teorijom evolucije pokušavaju objasniti zašto roditelji vole svoju djecu. Ako jedan sustav razmišljanja vrijedi u jednom području, ne znači da ga se može primjenjivati u drugim područjima.

- Kad smo već spomenuli teoriju evolucije, ona je, za dobar dio vjernika, jednom od neuralgičnih točaka odnosa između kršćanstva i znanosti. Vi očito smatrate da nema razloga za to?

Apsolutno nema. Evolucija objašnjava biološki razvoj života, ne njegov nastanak. Pogledajmo što tvrdi znanost, a što vjera. Vjera tvrdi, a ja kao vjernik prihvaćam to kao činjenicu, da je svijet stvoren od Boga, da je produkt Božjeg stvaranja. Pri tome, moramo razumjeti što znači stvaranje – ono znači nastanak nečega iz ničega. To “ništa”, u njemu nema nikakvih fizikalnih zakona, nikakvih teorija koje bi ga mogle objasniti ili razumjeti. Za mene djelo stvaranja objašnjava kako uopće nastaju fizikalni zakoni, kako dolazi do njih, kako se “ništa” pretvara u “nešto” za koje vrijede fizikalni zakoni. I to je, za mene, pitanje koje nadilazi mogućnosti prirodnih znanosti i one nikada neće naći odgovor na njega. S duge strane, vjera kaže kako je svijet nastao od Boga, ali ne odgovara eksplicitno na pitanje “kako?”. Postoje dva moguća odgovora na to. Po jednom Bog je stvorio svijet u stanju dovršenosti, onakav kakav je danas. Drugi odgovor je da Bog stvara svijet s potencijalom razvoja. Mi imamo pravo koristiti razum, a čini se da razum govori kako je ovaj drugi odgovor ispravniji. Tako je razmišljao i sveti Augustin, još prije 16 stoljeća je zaključio da Bog stvara svijet koji se razvija. Možemo li Augustina zbog toga nazvati ateistom? Mislim da ne.

Preuzeto: *Bitno.net*